

La casa que crema

Malen Company

La casa que crema

La casa que crema
Malen Company Payeras

Niub: 16629255
Treball de final de grau
Tutora: Cristina Pastó

Facultat de Belles Arts
Barcelona, 2019

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Índex

- 11 Statement i paraules clau
- 15 Sobre què és o com mudar la pell
- 19 Allò polític
- 25 La casa
- 31 Cadascú s'escapa com pot
- 34 Tot el que no us he arribat a dir
- 42 Benvingudes a casa
- 49 La Crida
- 52 El Contenedor

54 El Contingut

63 Retorn a la infància

67 La Cura

70 Agraïments

72 Bibliografia i webgrafia

Statement:

Com dona artista, he volgut dialogar i visibilitzar el tema de l'abús sexual. Aproximant-me a històries individuals incloent-hi la meva, he tractat de crear un relat col·lectiu. On s'hi repeteix un patró, unes conductes, i d'on n'esdevenen moviments socials i trencaments familiars. En aquest treball s'acaba el silenci i es crema el record podrit. Ara la resiliència té forma de casa de vidre.

Paraules clau: *abús sexual, silenci, casa, patró, cosir*

Abstract:

As a woman artist, and aware of my personal background, I've wanted to dialogue and make visible the issue of sexual abuse. By making an approach to individual stories, including my own, I have tried to create a collective narrative. Where there is a pattern, behaviors, and from where social movements and family breakdowns occur. In this work, the silence is finished and the rotten memory burns up. Now the resilience is shaped like a glass house.

Key words: *sexual abuse, silence, home, pattern, sew*

“Recordar significa etimològicament (del llatí *recordari*)
tornar a passar pel cor. Però també recordar té
l’accepció de recobrar el sentit o, el que és el mateix, de
despertar.”

Carme Riera

Sobre què és o com mudar la pell

Podria presentar aquest treball de moltes maneres. Podria dir que ha estat la meua manera de passar un dol, d'assumir la pèrdua dels lligams familiars. Alhora, també podria plantejar-ho com una victòria, el fet de poder-ho explicar significa que he après el suficient com perquè no se'm talli la veu. El que de ben segur ha estat per mi, aquest treball, és el camí. La catarsi. És la cura, no contra el mal en sí, sinó més aviat com fer les paus amb mi mateixa. Ha estat desvestir-me de la culpa, mudar la pell, canviar de casa.

El sentiment de casa, d'unió al nexa familiar, és una de les característiques més fortes de viure a una illa, la sensació d'estar arrelada va molt més enllà de la percepció, és un deure. A *ca meua* vivíem un matriarcat. *Sa pradina* Margalida ens tenia a tots tretze asseguts a taula cada diumenge, sense excepció. I això parlant dels dies d'hivern, perquè *en s'estiu* era cada dia. La Mallorca de la meua infantesa era molt diferent al record que conservo a dia d'avui.

Quan *sa pradina* va perdre la memòria me la va entregar a mi. La demència se li havia emportat els records i l'havia deixat en un constant estat de naufraga. Ella era el nexa d'unió, el coratge de tots. Amb la memòria també va cedir la seva fortalesa, i la vaig rebre com herència amb els braços oberts. Va ser llavors quan vaig permetre'm recordar: unes mans que anaven on jo no volia.

*Estàvem a casa de l'àvia
jo creia que era un lloc
segur
tapats sota la manta
els diumenges de fred.
Llavors tu vares decidir
arrencar-me la innocència
ficant els teus dits feixucs
als meus pantalons
mentre jo aprenia
el que era un secret.*

De quan tenia 7 anys i no sabia dir no.

Poema del 20 d'abril de 2017

El desencadenant de tot aquest treball ha estat el record del trauma. Des dels 7 anys aproximadament vaig patir abusos sexuals per part d'un membre de la meua família. Els abusos es repetien cada diumenge quan ens reuníem per dinar a casa de la meua àvia. L'últim cop que recordo que va abusar de mi va ser als 15 anys, encara que no aconsegueixo recordar alguns anys de la meua preadolescència.

Tot això no ho vaig recordar fins als 19 anys.

Hi ha persones que tenen llacunes a la memòria, aquestes poden abarcar des de minuts fins dècades de la seva vida. Aquest transtorn s'anomena amnèsia dissociativa i és originada per un aconteixement traumàtic o estressant. En conseqüència, es produeix una incapacitat per recordar informació personal important, esborrant així, part d'un passat massa dolorós per convida-hi. Normalment, aquests fets oblidats, segueixen influint en el nostre comportament i, d'alguna manera, al igual que un titellaire, manipulen la nostra conducta. La consciència d'aquest passat en blanc no sempre apareix, i quan ho fa, es manifesta passat un temps, amb la reaparició de records o imatges retrospectives.

En molts casos, no s'aconsegueix recordar el passat si no s'abandona l'espai físic on va succeir. Per això no va ser fins que no vaig abandonar casa meua, Mallorca, que tot em va retornar.

Va ser com una onada que s'ho emporta tot.

Per tant aquest projecte tracta d'un relat autobiogràfic, que conjuga alhora múltiples relats, per deixar de banda finalment el fet individual i entendre aquesta problemàtica (i la meua pròpia història) d'una manera que no sigui alienant. Actua també com aglutinant entre les parts implicades, crea vincles i otorga confiança. Aquest treball pretén posar paraules als abusos sexuals, pretén ser denúncia i cura a parts iguals. Perquè 1 de cada 5 nens i nenes pateix abús sexual infantil abans dels 17 anys. D'aquests, un 60% mai rebrà cap tipus d'ajuda i el 90% no dirà res fins l'edat adulta. Pel que fa a la figura abusadora en el 95,7% dels casos atesos en teràpia, era de gènere masculí, i continua essent una persona de l'entorn familiar i/o proper de la víctima.¹

Sóc la 1 de cada 5 i alhora sóc ser la del 90%. Però no va ser fins fa poc que vaig ser capaç d'entendre-ho com un problema, que infectava també, els meus entorns més propers. No podia deixar que la solitud i el silenci que a mi m'havia atrapat, seguís tapant les veus de les que tenen por de cridar.

I això és el que em porta fins aquí.

¹ Dades extretetes de la Fundació Vicki Bernadet <https://www.fbernadet.org>

Allò polític

És important conèixer la realitat de la cultura de la violació, per això revisaré la seva definició. El Marshal University Women's Center la descriu així:

La cultura de la violació és l'entorn en el qual la violació ostenta una posició preponderant i en la qual la violència sexual inflingida contra la dona es naturalitza i troba justificació tant en els mitjans de comunicació com en la cultura popular. La cultura de la violació es perpetua mitjançant l'ús del llenguatge missògin, la despersonalització del cos de la dona i l'embelliment de la violència sexual, donant lloc a una societat despreocupada per els drets i la seguretat de la dona.²

El sistema patriarcal és el sistema de totes les opressions que envolten quotidianament a les dones. El masclisme és la matriu que sosté un sistema colonialista, racista, capitalista, neoliberal i que ens representa a través dels nostres governs i de les multinacionals. Per això, la despatriarcalització ha de començar amb la lluita contra el masclisme, és a dir, lluitar contra les violències, opressions o abusos que exerceixin els nostres companys, germans, parelles,

² VVAA, *Cultura de la Violación. Apuntes desde los feminismos decoloniales y contrabegemónicos*. Pàg 14 (2017).

familiars i amics. Encara que entre les dones també existeixi el masclisme, s'ha de construir un feminisme comunitari, treballant des de l'activisme social i abraçant el concepte de sororitat.

Els cossos de les dones són constantment assenyalats, jutjats i violentats. Sovint, mitjans de comunicació com la televisió, en termes de publicitat i cinema, propaguen aquesta violència. Això ja sense parlar de la indústria pornogràfica, on d'una manera recurrent i m'atreviria a dir, fins i tot malaltissa, s'incita a la violència i submissió sobre el cos femení. I dic cos, perquè enmig de tot aquest procés, es dissol la part humana de la persona i s'acaba convertint en pur objecte.

Tristament, vivim en una societat en la qual si has estat violada, o assetjada sexualment, estàs "marcada". Perquè aquesta mateixa societat incita i quasi convida al silenci de la víctima, per un miler de factors, començant pel judicial. Després de veure la nefasta gestió del cas de La Manada, on els acusats es convertiren en els acusadors de la víctima, contractaren un detectiu per infiltrar-se en la vida privada de la víctima, i comprovaren així, si vestia rigorós dol i plorava les vint-i-quatre hores del dia o si, per el contrari, havia seguit amb la seva vida sexual. Va ser acusada d'haver consentit i disfrutat dels fets.

De fet, hem de tenir en compte que fins l'any 1989 el delictes de violació formava part dels delictes contra la honestedat i que per lo tant, primer s'havia de demostrar que la víctima era

honest, perquè al contrari, no tenia dret a denunciar. Tampoc existia la violació en el matrimoni, per obligació del “dèbit conjugal”. És a dir, que els magistrats, que no reben cap tipus d’ensenyança de gènere per part de l’Escola Judicial, han estat còmplices de la desconfiança cap a les víctimes.³

Difícilment una pensa que serà capaç de guanyar un judici d’aquesta manera, de ser creguda i respectada. Per tant, és necessària una modificació del Codi Penal que compti amb especialistes en qüestions de gènere i de violència, de l’àmbit de la justícia i el feminisme.

Ens han ensenyat a no posar paraules a allò que ens fa mal, com si això fos algun tipus de supervivència. Es diu d’una altra manera, s’adorna. “No ha estat per tant”. I ells es justifiquen de la mateixa manera perquè la societat també els ha educat malament. Els hi ha dit que ser un home sensible no està de moda, que els homes de veritat no ploren, no mostren els seus sentiments. Han de ser un exemple de virilitat.

Virginie Despentes escrivia a Teoria King Kong que la violència sexual exercida contra les dones és la ferida d’una guerra que es lliura en el silenci i en l’obscuritat.⁴

³ Valdés, Isabel. *Violadas o Muertas*. (2018)

⁴ Despentes, Virginie. *Teoría King Kong*. (2018) Pàg 45

Però això està començant a quedar en el passat, a poc a poc. Les revolucions han de ser fetes per i des de les dones i per això, les companyes hem pres els carrers en tantes ocasions per cridar un “No és No”, clar, fort i breu. S’han arribat a xifres que han batut rècords en les manifestacions d’aquest últim 8 de març. S’han creat moviments socials que han omplert les xarxes i han donat la volta al món com el #Metoo⁵ a Estats Units, el #HermanaYoSíTeCreo a Espanya o el #MiráComoNosPonemos a Llatinoamerica.

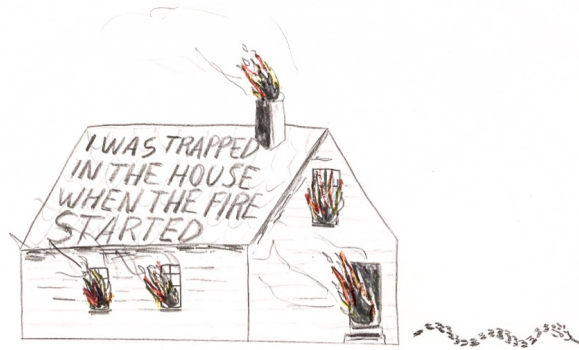
I a poc a poc, aquella capa de gel que recobria tota la nostra por s’ha anat fonent.

D’allò polític, passem a allò personal. A tenir la bèstia a dins de casa. I no entenem si la persona que ens fa mal realment vol ferir-te, o si també és víctima d’una societat que l’ha maltractat, d’un passat enquistat, o d’una malaltia que no ha curat. Entendre el perquè una persona que t’estimes i t’admires atempta contra la teva intimitat està molt lluny del nostre abast, almenys del meu, perquè jo encara m’ho segueixo preguntant.

⁵ El hashtag #MeToo té una mitjana de 55.319 usos diaris. Dades recollides de Twitter el 18 de març de 2019.

“La arquitectura tiene que ser un objeto de nuestra memoria. Cuando evocamos, cuando conjuramos la memoria para hacerla más clara, apilamos asociaciones de la misma manera que apilamos ladrillos para construir un edificio. La memoria es una forma de arquitectura.”

Louise Bourgeois

I was trapped in the house when the fire started. 2018
Malen Company
Grafit i llapis de colors

La casa

És el més semblant a una sensació que mai sabré recordar, l'úter de la mare. És el caliu de saber-te protegit, recollit i segur. És el niu, el cau i la caverna. Però és també, i en contraposició, pressó, silenci i tabú, quelcom inquietant. És l'espai que t'emmarca, et condiciona, i et fa confiar de manera cega en qui l'habita. La casa és el contenidor dels records i la memòria, on és construïda la infància i creix l'individu. És la intimitat convertida en espai físic, on la realitat i la metàfora van de la mà.

La sensació d'estar a casa és universal. Sempre s'hi vol tornar.

Per mi la casa té un gust agredolç.

En el meu imaginari hi ha dos tipus de cases, la casa que es crema i la casa/refugi. El símbol de la casa incendiada va aparèixer de forma orgànica, i quasi subconscient, amb un dibuix. Ha estat una de les eines que he tingut per prendre consciència del passat que intentava retrobar.

A la teulada de la casa hi diu: "I was trapped in the house when the fire started", i es veu, com per la porta hi surt una serp, arrossegant-se. Jo, atrapada a dins, inevitablement, sense poder sortir. I la serp, provocadora de l'incendi, allunyant-se del desastre. Per naïf que pugui semblar la metàfora, per mi va ser el punt d'inflexió per desvincular-me de la càrrega familiar que

portava a sobre, formava part del procés de l'acceptació dels fets. Posar-ho per escrit, dibuixar-ho, o dir-ho en veu alta, al cap i a la fi, ajuda a digerir-ho.

Com he dit abans, també tenim la casa refugi, niu, cau, caverna, úter. És on fer-se petiteta i ser capaç de cabre dins quatre parets. És estar sota la manta del llit, a dins l'habitació. És creure, amb l'innocència més pura, que allà hi estaràs bé. Aquestes cases, apareixen en forma d'abraçada, es personifiquen a través de la confiança que es crea amb el teu entorn més íntim, i acabes per portar-la sempre amb tu. Jo l'he hagut de construir de zero.

“Pequeñita en mí, dentro de una caja con dos agujeritos para ver el exterior. Con la boca cosida y las manos que me sangran, y el pecho, que se me hunde. Con un lodo negro que se me acumula en la garganta y empieza a dispersarse para abogarme. La bestia no me ve si yo no la veo y por eso nunca le miro a los ojos. Pero yo sigo pequeñita en mí y en mi cajita para cuando me vaya.”

Poema de l'A annexat al text que m'envia amb el seu testimoni

Per a l'A la seva caixeta era el seu refugi, per a la W era el llit en l'espai impossible de la seva habitació, per a la L van ser les persones a qui va demanar ajuda per primer cop, per a la C va ser el cotxe on ho va explicar als seus pares, per a la A. F va ser la seva germana.

La meua té forma quadrada amb un triangle a sobre i és de vidre perquè ja no hi amago res.

La casa ha estat un símbol molt important en el context artístic, utilitzat de manera recurrent de forma poètica per explicar la relació entre allò públic i privat, per fer de catalitzador de l'experiència personal, des d'una perspectiva psicològica.

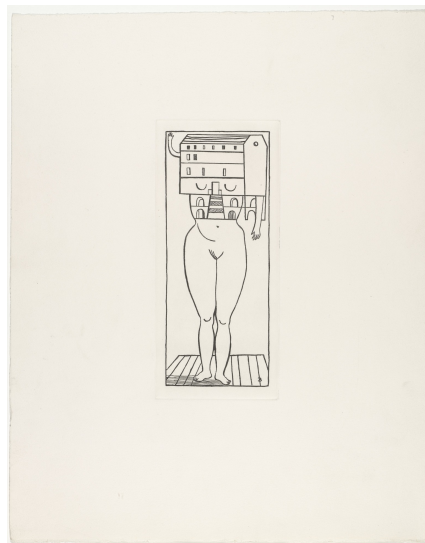
Una de les artistes contemporànies que més ha utilitzat el concepte de casa ha estat la Louise Bourgeois, marcada a foc per la seva pròpia existència i experiència personal. No es pot entendre la seva obra i la seva manera d'utilitzar aquesta simbologia sense contemplar el seu passat. Els fets que va viure durant la seva infància, i la manera en que es va relacionar amb la seva família van ser el resultat de gran part de la seva producció artística.

Va créixer a París, dins el taller de tapisseria de la seva família, on va aprendre l'ofici i on va despertar la seva ànsia per dibuixar. D'aquest primer tros de vida, el que més va marcar-la va ser la figura de la mare i la del pare. Ella, treballadora, cuidadora i personificació de l'estabilitat; *Maman*. Ell, brillant però infidel. És per això que Louise Bourgeois sent alhora amor i odi per el seu pare.

Aquesta traïció, que tant va marcar a l'artista, va provocar un ambient hostil i ple de mentides, a dins la seva pròpia casa. I és per això que Louise Bourgeois ens presenta sempre a les seves *Cells*, la metàfora, la viva imatge, de tot allò que no es pot dir.

L'obra que més m'ha influenciat és *Femme-maison* (1946-47), barreja d'arquitectura i carn, allò orgànic dins l'ordre i la rigidesa, l'inquietant i el tranquilitzador en forma de cos de dona, estructurat en l'arquitectura de quatre parets. Una metamorfosi semblant a la d'Apolo i Dafne.

Aquesta casa empresona la figura femenina dins la seva quotidianitat, la condemna al paper de mare i serventa de l'home i la configura com objecte sexual sense el benefici del plaer. És la seva llosa i alhora la seva redempció, encara que esdevé també, el seu refugi. Lluita contra la submissió del pare i el marit, i converteix la presó en niu.

Femme-Maison. 1984
Louise Bourgeois
Fotogravat

⁶ Font de la imatge: MoMa Museum <https://www.moma.org/collection/works/69637#>

Cadascú s'escapa com pot

El primer que vaig fer, després d'explicar-ho a la meva terapeuta, va ser dir-ho a la meva mare. Sentia que li havia deixat anar una bomba que en qualsevol moment esclataria i s'ho emportaria tot. Ella em preguntava constantment coses que no volia saber i jo, li contestava de la manera que li pogués fer el menor mal possible, si és que es pot.

Per tal de que els records no s'enquistessin vaig començar a escriure i vaig realitzar una mena de diari/poemari que va començar a prendre forma el gener del 2016.

Un dels primers poemes diu així:

*Sublim, cansat
èxtasi de pesaments
que no troben el camí
cap a la metamorfosi.
Pausa i silenci
sons vermells
tronen
mentre la meua ànima
s'omple d'aigua
i oblida qui era jo
aquell dia.
Lapidada en somnis
absent en vida
respiració fràgil, asmàtica
Flors sense tomba
hores mortes que es*

*d e s f a n
en cendra.
I cendra seré
quan em desfaci
del dolor, la culpa
i l'obscuritat
d'una part de mi
que no va despertar
el dia en que vaig néixer
però que es va fer forta
amb els anys que vaig
viure.
Cadascú té els seus monstres.
Jo vaig obrir-los els braços als meus
i vaig esperar amb ànsia
el camí cap a la llum.*

Durant l'any 2017 em vaig dedicar a fer projectes artístics que intentaven comprendre el significat de la feminitat i de la representació de la dona, desfilagarsant el que era el cos i com aquest havia de ser normativitzat, regit per uns patrons que no havia decidit jo mateixa, i així anava deixant un rastre de cap on volia tirar. M'introduïa cada vegada més en temes feministes, llegia a Silvia Federicci, Virginie Despentes, Anne Sexton, Rupī Kaur i Alexandra Pizarnik. Tenia set d'explicacions. Volia sentir i conèixer veus d'altres dones que haguessin patit i s'haguessin aixecat. Necessitava un empoderament que finalment vaig trobar. I va ser a l'any 2018 quan vaig començar a treballar explícitament amb el tema dels abusos sexuals.

D'aquell moment en van sorgir dos projectes paral·lels que dialogaven entre si.

Tot el que no us he arribat a dir

L'obra *Tot el que no us he arribat a dir* es tracta d'una instal·lació de 40 sobres de paper blanc, amb el nom de la persona a qui van adreçades estampat i cosides per tal de que no es puguin obrir. Amb aquest projecte vaig voler parlar del silenci i de la importància de la comunicació, i de com aquest té el poder de trencar relacions i vincles. No vaig voler fer el conflicte explícit a l'hora de materialitzar aquesta idea perquè buscava que l'espectador pogués identificar-se en la manera que li fos possible amb aquest projecte i fer-se'l seu. També, mirant-ho amb perspectiva a dia d'avui, no em sentia amb suficient coratge com per dir-ho en veu alta. Seguia sentint una por al judici que em cremava al pit.

La idea neixia de la impossibilitat de diàleg amb el meu entorn familiar per culpa del tabú que envolta el tema dels abusos que vaig patir al llarg de la meva infància, i com tot el que havia quedat per dir, m'havia empès a la solitud i havia allunyat cada cop més als membres de la família. Entre els noms que apareixen a les cartes, on hi podem veure dotze membres d'aquest nucli, hi apareix el símbol d'una serp.

Una serp que em serveix de metàfora per parlar de la persona sense haver d'humanitzar-la. És la manera més honesta que tinc d'adreçar-me a ell. Una serp que ha dipositat el seu verí al meu entorn i l'ha intoxicat. La persona abusadora pertany a aquest nucli familiar.

Per la creació d'aquest símbol em vaig inspirar d'una peça de Jenny Holzer, dels seus *Inflammatory Essays*.

El sobre amb el remitent ens pot remetre sovint a una carta d'amor. Aquesta intencionalitat està buscada. Per mi, el fet de realitzar aquest projecte era a parts iguals acte catàrtic i acte d'amor. Materialitzar aquest conflicte i fer-ho d'una manera tant "artesanal" ha estat com cosir, amb molta cura, una ferida. Una ferida molt gran composta per moltes cicatrius, que he volgut tancar.

Tot el que no us he arribat a dir. 2018-19

Malen Company

Instal·lació de 40 sobres de paper

Estampació i cosit sobre paper

Jenny Holzer és artista, però per sobre de tot, és missatgera. Els seus missatges apareixen de totes les formes imaginables, sobre bancs de pedra, pintats amb aquarel·la, projectats amb llum a sobre d'estructures arquitectòniques o en forma de cartells.

El seu primer missatge va ser tota una declaració d'intencions:

“Abuse of power Comes as no Surprise”

Per això m'apassiona Jenny Holzer, perquè el que busca, entre missatges d'amor, mort, sexualitat i poesia, és trencar la roda dels abusos de poder. Entén el poder de la paraula com la font de força necessària per superar-se i superar-ho.

En la seva darrera exposició, *Lo indescriptible*, al Museu Guggenheim de Bilbao, hi trobem peces realitzades durant més de 40 anys de producció artística, però hi ha una sala de l'exposició en concret que m'interessa. A *I woke up Naked*, hi trobem una sèrie de testimonis oferits en primera persona, des de diverses organitzacions, de supervivents d'abús sexual i violacions. A través d'aquest fil connecto amb la seva obra i s'estableix una línia paral·lela que ens uneix d'una manera molt fina.

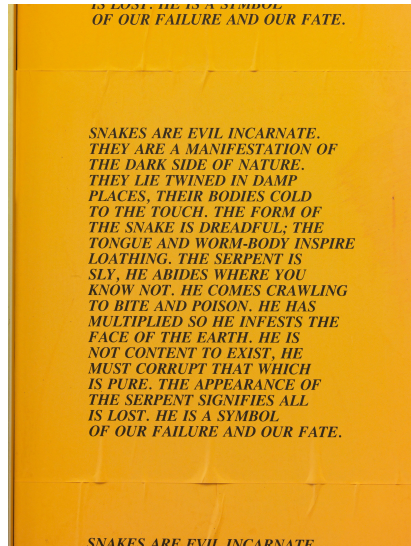
Extrec una part de l'entrevista de l'ABC a l'artista:

“Un «truismo» es una verdad obvia, base de algunas de sus piezas más populares. ¿Qué es la verdad para Jenny Holzer? ¿Cree en las verdades absolutas?

–Me dan miedo los líderes absolutistas. Pero estoy absolutamente segura de que ni las mujeres ni las niñas deberían sufrir agresiones. Nadie debería sufrirlas. Esto es tan obvio que resulta doloroso decirlo. Pero si todos actuáramos de buena fe para enfrentarnos a lo peligroso y cruel, prosperaríamos.”

7

⁷ Entrevista a Jenny Holzer, ABC (2019): https://www.abc.es/cultura/cultural/abci-jenny-holzer-verdades-obvias-resulta-doloroso-recordarlas-201903240112_noticia.html

Inflammatory essays, 1979-82
Jenny Holzer
Litografia sobre paper

8

⁸ Font de la imatge: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/holzer-inflammatory-essays-65434/24>

Benvingudes a casa

Aquest projecte naixia de la necessitat de parlar-ne, i de representar-ho d'alguna manera, gràficament. Amb unes figures que es van succeint i repetint durant el projecte es creen els símbols que emmarquen aquesta història d'intimitat, construint així, el fil narratiu. Apareixen la casa que es crema i m'empresona, ja que com diu a la teulada, jo estava a dins quan l'incendi va començar. És el símbol de la meua llar, aparentment segura, acollidora, amb un nucli familiar unit. Però arriba la serp i ho enverina tot, intoxica el que toca com un virus i fa que el foc cremi fins els ciments. Les cadires són buides. A casa som quatre. En aquell moment ningú va donar la cara. Una persona es treu la roba i jo callo, tots callen. I el silenci m'abraça durant molts anys fins que la veritat em retorna i em bull a la punta de la llengua.

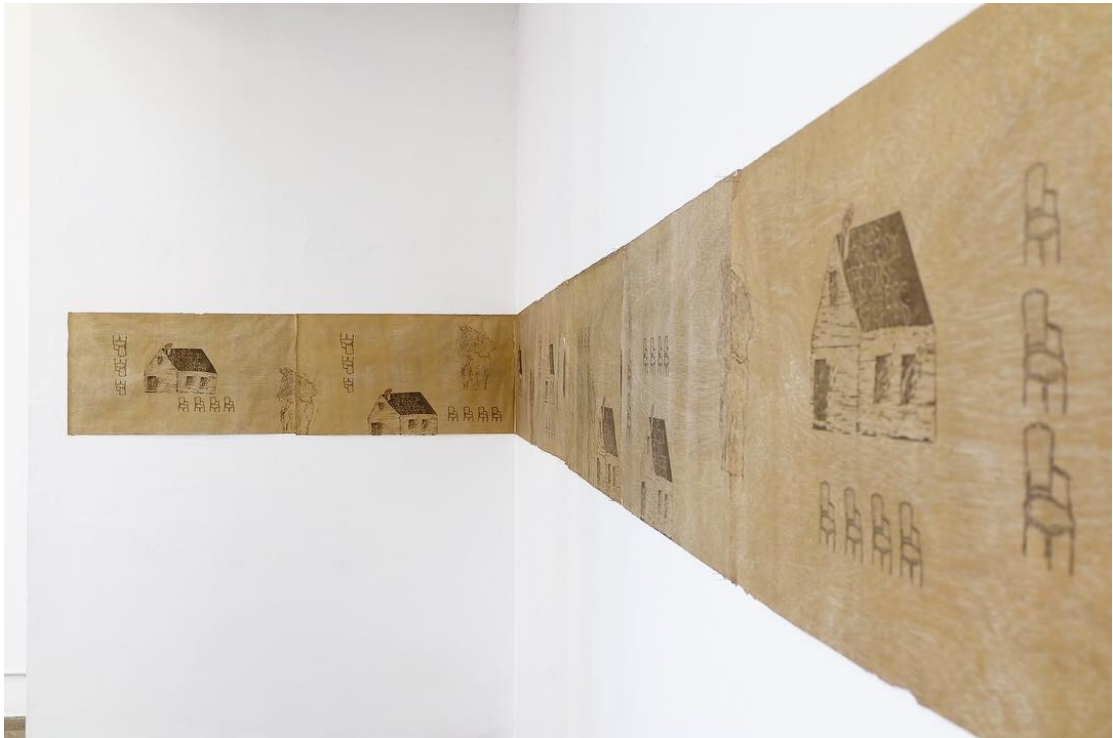
Els símbols em serveixen per deixar de banda l'acte físic en sí dels abusos i centrar-me més en les conseqüències que han tingut en mi a nivell personal, relacional i mental. El sentiment de culpabilitat, la manipulació, el silenci imposat, la solitud, l'autoengany i la vergonya m'han acompanyat durant aquests anys. Ara tot es tradueix en metàfora i plou en forma d'un paper daurat com un tresor que vull protegir.

El linòleum i la litografia m'han servit per passar a la gràfica aquesta vivència. He estampat les matrius a sobre d'una estampa a sang de 50x90cm que enregistra la textura d'una fusta de pi, com la que treballa el meu pare. Negre sobre daurat.

La intenció d'aquest projecte va més enllà de trencar un silenci individual. Per molt que constantment faci referència a la meva experiència personal, el que intento es donar veu a aquelles que ho han patit i no saben amb qui compartir-ho, o amb les que ho estan patint i no s'han ni atrevit a acceptar-ho, amb les que busquen alguna referència que els hi parli del tema i no la troben, o amb les que simplement busquin un lloc on refugiar-se.

Benvingudes a casa. 2018-19
Malen Company
Litografia i gravat calcogràfic sobre paper japó
7 peces de 40x90cm

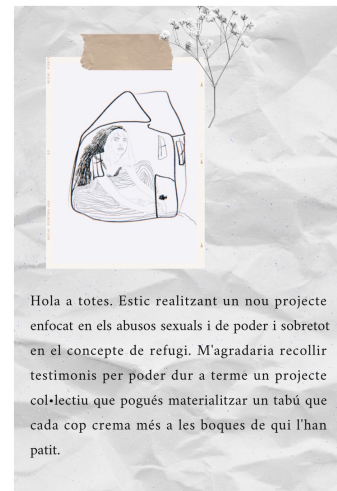
Després d'haver tancat i presentat aquest treball, em vaig quedar amb ganes de seguir tractant el tema però necessitava trobar un punt de vista diferent, volia crear realment un relat col·lectiu, així que em vaig disposar a fer una crida a la recerca de testimonis.

La crida

Penso que una de les millors plataformes de difusió que tenim a l'abast a dia d'avui són les xarxes socials. Per lo tant, decideixo crear aquest "reclam" per les voluntàries disposades a col·laborar. Aquesta imatge, juntament amb el text va ser compartida per instagram en forma d' *storie* des del meu compte personal (@malencp) i des d'on comparteixo el meu treball artístic (@itsmalenco).

Arrel d'això quasi una vintena d'usuaris decideixen tornar-ho a compartir, fent-ho així, visible. Dono les gràcies a tothom i m'emocio, penso que això serà molt gran i recullo els agraïments que vaig rebent per transformar-los en energia per tirar endavant aquest projecte.

Creo el mail estaisencasa@gmail.com perquè les voluntàries es puguin adreçar de forma anònima, i per recollir-hi al inbox totes les històries.

Hola a totes. Estic realitzant un nou projecte enfocat en els abusos sexuals i de poder i sobretot en el concepte de refugi. M'agradaria recollir testimonis per poder dur a terme un projecte col·lectiu que pogués materialitzar un tabú que cada cop crema més a les boques de qui l'han patit.

Si estàs interessada en participar i explicar la teva història envia un mail a:

estaisencasa@gmail.com

Es mantindrà l'anonimat de les participants.

També vaig contactar amb diversos centres i fundacions de tota Espanya i només em responen la Fundació Rana i la AADAS.

La primera ofereix posar-me en contacte amb qualsevol dona d'algun grup de teràpia que vulgui participar. I la segona em recomana contactar amb la Fundació Vicki Bernadet, cosa que ja havia fet anteriorment i no havia rebut resposta.

Un mes després, rebo un mail de la Daniela Marco Salazar, assistent en l'àrea de formació i sensibilització i immediatament em poso en contacte amb ella. Encara que m'avisava de la poca probabilitat d'èxit en la meua recerca em poso en contacte amb Pilar Polo, psicòloga del centre, que m'atorga una entrevista telefònica de 12 minuts, el 24 d'abril de 2019.

24 d'abril de 2019

10:02

Trucada sortint

12 minuts

telèfon

[933 189 769](tel:933189769)

Pilar Polo em repeteix, al igual que Daniela, que les persones en procés de teràpia del seu centre són reticents a parlar de la seva experiència en un lloc que no sigui l'entorn del grup de teràpia o la teràpia individual, segon avís. Li explico el meu projecte i ella m'escolta atentament. Al final ella també em promet posar-me en contacte amb alguns pacients del centre i em diu, que té la ment fixada en dos casos concrets. Un noi i una noia que ja tenen l'alta i han passat tot el procés. Em comenta que els dos són artistes i jo creuo els dits perquè vulguin participar. Sé que serà un procés llarg i lent, així que segueixo amb la meva convicció de que el final d'aquest projecte no sigui el dia que es presenti davant el tribunal.

Espero amb impaciència.

Segueixo recopilant històries d'amigues i d'amigues d'amigues. M'arriben missatges de whatsapp i mails a la safata d'entrada. Intento posar-ho en ordre i que aquests relats no em deixin marca. Ja sé que és impossible.

El contenidor

El recull dels testimonis es tradueix en obra física i es materialitza en un llibre d'artista en forma de desplegable on parts d'aquests relats s'intercalen amb il·lustracions. És el resultat de la simbiosi de la meva obra. Faig la passa de traduir l'arxiu, els missatges enviats dels testimonis, en frases anònimes que enllacen les diferents històries per acabar contant-ne una.

Acabo construint imatges on la poesia visual hi té un gran pes. Dibuixo allò que costa de dir.

Aquest suport en concret em permet una materialitat diferent. Hi intervenen, amb el relat, el diàleg del temps i l'espai, que condicionen la manera en que s'observa i es viu la peça final.

Es poden passar les pàgines, donar-li la volta, obrir-ho, plegar-ho, i fins i tot amagar-ho dins un calaix, si et fa massa mal. Però tenir la possibilitat de retornar-hi sempre que vulguis. M'agrada el fet de que l'espectador/lector pugui decidir els seus propis temps, que el pugui tocar, manipular.

Obrir per descobrir-hi la ferida i plegar per ajudar-me a tancar-la. El fet de que sigui un altre qui el maneja, és com la realitat mateixa. Hem estat cossos conduïts per la bèstia durant un temps, però també ha estat, en part, gràcies a l'altre, al moure'ns i recompondre'ns de les mares i companyes, que hem estat capaces de posar punts a n'aquesta història. Per tant, ens trobem amb el llibre objecte, realitzat amb una intenció tridimensional, podent-se contemplar així, per parts, o bé en la seva totalitat.

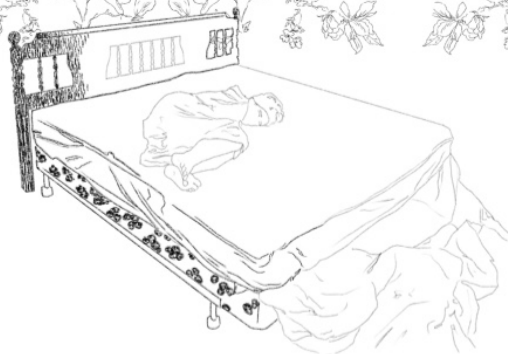
D'aquest llibre seriat se n'han realitzat cinc reproduccions, enquadernats gràcies a l'ajuda de Sandra Alegria, alumna d'enquadernació de La Llotja.

—

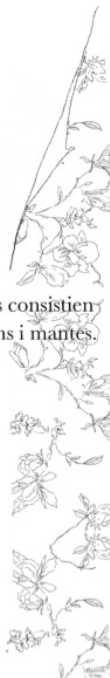
El contingut

L'era massa petita.

Per les nits em feia por dormir sola i penso que a ell també, així que anava a dormir al seu llit i ell es despallava i m'obligava a despallarme a mi també. No em costava tant veure'l com que ell em veies a mi.

Les meves muralles consistien en coixins i mantes.

Dibuixos originals de l'acordió, 2019

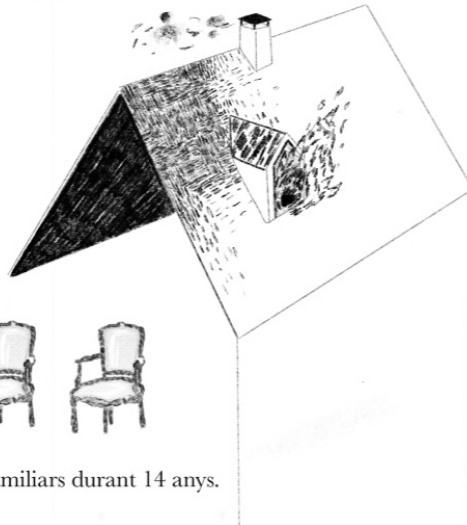
Crec que encara tapo coses perquè el que
i no sé si el meu cap em menteix. Em fa
cop i que em surti el meu llot negre i ho co

El meu recordo està molt borrós
perquè m'exploti tot de
contaminació tot.

El meu cor aquell dia anava tan aviat que se'm sortia del jersei.
Just quan vaig començar a explicar-ho i vaig nombrar a
ells ja sabien que els hi anava a contar. No els va venir de nou, i ho
varen entendre tot.

He estat evitant dinars i sopars familiars durant 14 anys.

Ara sóc capaç de recordar les seves mans entre les meves cuixes, sobre els meus pits de nena, en el meu cos, encara sense florir. Les seves mans arrancant-me la força i les paraules, per dir no. Les seves mans convertint-me, en cos inert, en objecte. I així va ser com vaig aprendre a volar, a alluyar-me del dolor, que em dividia l'ànima en dos.

El mal ja no es pot oblidar, i la sensació de la meua pell, ni rascant-la f

ció de vergonya no es pot esborrar
ins encetar-la en carn viva.

Per ell res de tot això ha passat mai.

Un dels motius que es repeteix i dona coherència al relat i alhora a l'estil gràfic del dibuix és el paper de paret que es va multiplicant en cada cara, i apareixen així, nombrosos elements que configuren la casa, el llit, les cadires, la butaca, el sostre, les parets, la porta...

A poc a poc la història es va afilant, i la línia cada vegada es torna més dura, més fosca i violenta. Les imatges també van evolucionant, d'una figura poètica, a la cruesa visual de despullar-se quan no vols que et mirin.

Passem de la casa que es crema a la casa que s'enfonsa i és runa.

(...)

*"this home is empty now
no gas
no electricity
no running water
the food is rotten
from hear to foot i am layered in dust
fruit flies. webs. bugs.
someone call the plumber
my stomach is backed up
i've been vomiting since
call the electrician
my eyes won't light up
call the cleaners to wash me up
and hang me to dry*

*when you broke into my home
it never felt like mine again
i can't even let a lover in*

*without getting sick
i lose sleep after the first date
lose my appetite
become more bone and less skin
forget to breath
every night my bedroom
becomes a psych ward
where panic attacks turn men
into doctors to keep me calm
every lover who touches me
feels like you
their fingers — you
mouths — you
until they're not the ones
on top of me anymore — it's you*

*and I am so tired
of doing things your way*

— *it isn't working*
i've spent years trying to figure out
how could I have stopped it
but the sun can't stop
the storm from coming
the tree can't stop the axe

I can't blame myself for having a hole
the size of your manhood
in my chest anymore
it's too heavy to carry your guilt
i'm setting it down
I'm tired of decorating this place
with your shame
as if it belongs to me
it's too much to walk around with
what your hands have done
if it's not my hands that have done it
the truth comes to me suddenly

after years of rain
the truth comes like sunlight
pouring through an open window

it takes a long time to get here
but it all comes full circle
it takes a broken person
to come searching
for meaning between my legs
it takes a complete. whole.
perfectly designed
person to survive it
it takes monsters to steal souls
and fighters to reclaim them

this home is what i came
into this world with
was the first home
will be the last home

*you can't take it
there is no space for you
no welcome mat
no extra bedrooms
i'm opening all the windows
airing it out
putting flowers in a vase
in the middle of the kitchen table
lighting a candle
loading the dishwasher
with all my thoughts
until they're spotless
scrubbing the countertops
and then
i plan to step into the bathtub
wash yesterday out of my hair
decorate my body in gold
put music on
sit back*

*put my feet up
and enjoy
this typical thursday afternoon."*

Rupi Kaur

Retorn a la infància

A més de la publicació, decideixo fer unes peces a través de la tècnica de la serigrafia. Els dibuixos amb els quals faig els *lits* són sobre les diferents cases que apareixen en els estadis d'acceptació, dol, cicatrització i cura, imatges que barregen el meu imaginari amb els versos de Rupí Kaur, poetissa i il·lustradora canadenca amb arrels índies, que des de la seva experiència com a dona immigrant, posa paraules i símbols a tot allò que trenca en dos. A la seva poesia ens trobem també, amb diferents estadis: marcir-se, caure, arrelar, aixecar-se, florir. I és a través de la seva sensibilitat punyent i la seva veritat, on jo trobo la força, als inicis, per començar a parlar.

I porto a terme la meva sanació amb una tècnica que em transporta al record de la infància no contaminada, el cosit. Per això estampo a sobre de tela de cotó, on posteriorment, hi puc brodar. Al igual que Rieko Koga, connecto amb l'acte espiritual de cosir. Aquesta manera de dur a terme és gairebé un ritual màgic, amb el qual, tanco un cercle.

Poso punts a aquesta història. Amb aquest treball quasi meditatiu, faig un gest simbòlic, el de cosir les ferides. Com diu la pròpia Rieko, els punts de costura em protegeixen de l'angoixa i del dolor. I alhora, em retornen a la infància de la meva Mallorca no-podrida. Em porta a les tardes on m'asseia al costat de les meves àvies, i brodava amb elles. M'ensenyaven a cosir amb

dibuixos de flors típics del punt mallorquí. Amb això traçàvem la complicitat d'aprendre a parar el temps i fer-lo només nostre.

Per lo tant, cuso aquests símbols naturals en forma de cercle, tancant així, gràcies a l'herència que les dones de la meva família m'han deixat, el trauma, i l'exterioritzo.

Finalment, amb la mateixa valentia amb la que he afrontat fer aquest treball, trenco les peces. Faig visible la ruptura i la ferida, li calo foc.

La cura

Aquest treball m'ha permès tornar al trauma, sense reviure'l, repassant-lo a través de l'anàlisi personal i col·lectiu dels fets, revisitant-lo, però sense estar sola ni indefensa. M'ha ensenyat a digerir-ho i diferenciar el passat del present. He deixat de costat la nena, per mirar-ho amb la força i les qualitats que té una persona adulta. He trobat companyes meravelloses pel camí, que han compartit amb mi parts d'elles mateixes, que s'han obert en canal i han deixat córrer la veritat. He recuperat part de l'amor propi que havia perdut, ajudant -les i al mateix temps, ajudant-me a mi. He aixecat el cap en l'aire i he crescut dos pams. M'he mudat de casa i he re-après a estimar. M'han donat l'alta definitiva i tinc una manera nova de caminar.

Quan vaig decidir parlar d'aquest tema per realitzar el projecte em vaig trobar amb una part de mi mateixa que m'exigia l'excel·lència, sentia el deure d'haver d'extreure quelcom positiu de l'experiència més negativa que havia viscut. Però no ha estat fins el final que no me n'he adonat que l'aprenentatge que m'emportava, el fet d'haver-ho vomitat tot, d'haver-ho compartit, era realment el triomf personal que necessitava. I és un treball que no acaba aquí.

La col·laboració amb la Fundació Vicki Bernadet no podia entrar dins aquesta part del projecte per qüestions de temps de la pròpia fundació, però queda pendent poder treballar amb les noies que conformen els grups de teràpia. Vull seguir materialitzant *lo indescriptible*.

Vull pensar que he trobat la manera de conviure amb una realitat que no és còmoda per ningú. Vull teixir un futur on no hi hagi fils que moguin els nostres cossos. Vull construir el refugi que tantes hem necessitat.

Benvingudes a casa.

Agraïments

A mumare, que m'ha donat la vida i m'ha salvat d'ella. A monpare, per aprendre allò que no entenia i no faltar-me mai. A la meva germana petita, per ser més adulta que jo. A *ses pradines*, la que ja no hi és, i la que encara em queda. A la Irene, que m'ha ensenyat a respirar, gràcies per acompanyar-me durant aquest anys. A les amigues que em varen aixecar i ho segueixen fent, gràcies. A la Sandra, per ajudar-me fer possible part d'aquest projecte. A les veus que han donat cos al relat, gràcies per la valentia. A la Cristina per guiar-me. A la Raquel, per la paciència d'ensenyar-me. Al David i a la Montse. A la Tere i a la Paula, que han estat un pilar fonamental.

I finalment agrair-ho al Gerard, per ser casa meva.

Bibliografía

Burgeois, Louise. *Tejiendo el tiempo*. Gestión cultural y comunicación. Madrid, 2015. ISBN: 9788496159174

Despentes, Virginie. *King Kong Théorie*. Éditions Grasset & Fasquelle. París, 2006. ISBN: 9788439733850

Frémon, Jean. *Louise Bourgeoise, Mujer Casa*. Editorial Elba, Barcelona, 2010. ISBN: 9788493803452.

Kaur, Rupi. *The sun and her flowers*. Simon and Schuster UK Ltd, 2017. ISBN: 9781471165825.

Kristeva, Julia. *Lo femenino y lo sagrado*. Cátedra, Madrid, 2000. ISBN: 9788437618180

Riera, Carme. *Temps d'innocència*. Edicions 62, s. a. Barcelona, 2013. ISBN: 9788429770537

Valdés, Isabel. *Violadas o muertas. Un alegato contra todas las "manadas" (y sus cómplices)*. Grup Editorial 62, S.L.U., Barcelona, 2018. ISBN: 9788499427256

VVAA. *Cultura de la Violación. Apuntes desde los feminismos decoloniales y contrahegemónicos*. Antipersona, Barcelona, 2017. ISBN: 9788469759998

VVAA. *Dimensions XX .Genealogies femenines. Art, recerca i docència (Volum 11)*. Edicions Saragossa. Barcelona, 2013. ISBN: 9788494078903

Webgrafia

Díaz-Guardiola, Javier, 2019. *Jenny Holzer “Hay verdades tan obvias que resulta doloroso recordarlas.* [Diari digital] (Actualitzat el 24/03/2019) Recuperat el 7 de maig de 2019 de : https://www.abc.es/cultura/cultural/abci-jenny-holzer-verdades-obvias-resulta-doloroso-recordarlas-201903240112_noticia.html

Fundació Vicki Bernadet. *La Fundació. Qui som.* [Web de la fundació] Recuperat el 20 d'abril de: <https://www.fbernadet.org/la-fundacio/qui-som/>

MoMa. *Louise Bourgeoise. Femme Maison. 1984.* [Museu] Recuperat el 18 de maig de 2019 de: <https://www.moma.org/collection/works/69637>

Tate. *“Inflammatory Essays”, Jenny Holzer, 1979–82 / Tate.* [Museu] Recuperat el 18 de maig de 2019 de: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/holzer-inflammatory-essays-65434/24>

